

Vánoce 2011 s Rybovou mší

Česká mše vánoční Jakuba Jana Ryby (1765-1815) „*Hej mistře*“ je jakýmsi fenoménem českých vánočních mší; zaznívá v nejrůznějších provedeních po celé České republice a přes jazykovou bariéru zapustila kořínky i v cizině. Příčiny takové oblíbenosti této duchovní kompozice musí zkoumat především muzikologové. Podle mého názoru je to - vedle pěkné hudby a ojedinelého textu - také osvobozující étos, prvek protestu. Ryba prosazoval pokrokové metody výuky a zápolil s konzervativní církevní vrchností, která ho dohnala až k sebevraždě. My se k této hudbě uchylujeme a hledáme v ní povzbuzení hlavně v těžkých dobách, dobách bezradnosti.

V době normalizace se Rybova mše hrála v přeplněných kostelech, hlavně při půlnoční mši svaté. Jistou dobu byly proto půlnoční mše v centru Prahy zakázány. V době svého působení na Valašsku v 70. letech jsem se zúčastnil několika provedení „Rybovky“ v Rožnově pod Radhoštěm a na Dolní Bečvě. Mělo to příchut' určité romantiky, kouzlo „zakázaného ovoce“; účast na mši se sledovala a mohla být na překážku služebnímu postupu nebo při výjezdech do ciziny.

Skladba není pro sborové zpěváky vůbec snadná: v basovém partu se například v několika rychlých pasážích vyskytují kvartové i oktávové skoky ve vysokých polohách a také zpěvačky v sopráně obvykle zápasí s výškami. Text se přitom někde podobá jazykolamu, například:

...Ježíš vykupitel náš, *vytrh z služebnosti nás*,...
...*neb jest dnes den spasení, lidu vysvobození* ...

Ryba musel mít na svém rožmitálském kůru opravdu zdatné zpěváky. Zdá se, že si s tím i dnes zpěváci dovedou poradit. Oříšek to je jistě pro cizince, kteří to ze sympatií k nám zpívají česky.

V průběhu uplynulých vánočních mší jsem se zúčastnil celkem sedmi provedení Rybovy mše. Poprvé den před Štědrým dnem, 23. prosince na *Kampě*. Tam se to koná již tradičně pod širým nebem za hojné účasti zpěváků, muzikantů i přihlížejících, kteří stojí na schodišti i přilehlé části Karlova mostu. Dirigoval Libor Sládek, sešli se tu zpěváci z nejrůznějších pražských sborů. Ač se věc předem nezkoušela, provedení dopadlo velmi dobře. Na *Kampě* se stalo již tradicí. Letos se toto provedení Rybovy mše stalo součástí smutečních obřadů za Václava Havla.

Na Boží hod vánoční, 25. prosince, jsem zúčastnil spolu s několika kolegy *Pěveckého sdružení pražských učitelů* dvou provedení Rybovy mše: v kostele u *Pražského Jezulátka* v Karmelitské ulici a poté v nedalekém *Muzeu české hudby*. Obě vystoupení měla pěknou atmosféru i úroveň a zpívali tu členové několika sborů. Zajímavé bylo, že mezi zpěváky převažovali muži - to je v poslední době neobvyklé. Že by se šlo o renesanci mužského zpěvu? Nebo že by ženy musely zůstat u plotny?

Na Štěpána jsem zpíval tradičně při mši se Svatojakubským sborem v *basilice sv. Jakuba*. Pan farář měl velmi dlouhé kázání - měl asi radost z toho, že má po dlouhé době zase plný kostel. Musel jsem odejít před závěrem bohoslužby, abych stihl domluvenou schůzku.

Rybovu mši loni nastudoval také *Hvozdnický smíšený sbor*, vedený Veronikou Kopeckou. Sbor se schází již několik let při evangelické faře ve Hvozdnici a sdružuje zpěváky z okolních obcí. O vánocích vystoupil sbor nejprve dvakrát se zkrácenou úpravou skladby, kde sólové partie zpíval celý sbor. Koncertní provedení celé mše se uskutečnilo 29. prosince v kostele sv. Jana Nepomuckého ve Štěchovicích. Doprovázela *Musica Podberdensis*, sóla zpívali *Alena a Veronika Kopecká* (která též dirigovala), a sólisté Národního divadla *Vladimír Doležal a Luděk Vele*. Na varhany hrál *Jiří Kopečný*, sbor posílilo několik členů *Vycpálkova souboru*.

Přítomno bylo asi 400 posluchačů, nadšený ohlas. Jak je vidět, Rybova mše překonává i konfesijní hranice.

Hvozdnický smíšený sbor při vánoční bohoslužbě v Husově domě ve Hvozdnici
(foto Jana Coufalová)